

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

Szerkesztői szállítás:

Külső-monostortúza 111. sz.

Kiadó hivatal:

Középtetű, Stein J. könyvkereskedése.

Hirdetési ár: 5 hasábos garmond sorát 1-az 7 kr., 2-az 6 kr., 3-az 5 kr., s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj.

Hirdetések felvételnek Bécsben Oppelk Alajonál (Wollzeile 22. sz.) és Haasenstein és Voglernél (Wollzeile 9. sz.).

Pesten: Zeisler M. hirdetés felvételi irodájában (Königsasse Nr. 60.)

Nyiltéri cikkek sora után 20 kr. előleg befizetése mellett a szerkesztőséghez csimzendők.

Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeletik.

Még az e lap hetenkint háromszor, u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délbén.

Előfizetési ár:

egész évre 12 frt, félévre 6 frt, évnegyedre 3 frt.

Kelet s a korszellem. *)

II.

A világtörténelem színpadán kiválóbb szerepet vitt nemzetek közt alig van egy, melynek küzdelmei oly sok és komoly tanúságot nyújtanának, mint a magyar és a török nemzet. Ha Kelet ezen két legerőteljesebb testvér népförzse egyetért vala a multban, Európa térképe ma aligha másként nem nézne ki, Európa sulypontja aligha ott lenne, a hol ma már megszoktuk keresni. De a végzet úgy akarta, hogy e két nép a multban egymás elleni irtóztatos harcban sorvaszsa élet-erejét. E tekintetben szomorú módon ki is tettek magukért. A törökök és magyarok történelme: a világtörténelem egyik leglényegesebb részét képezi. Irtóztatos dráma. Az ázsiai barbarizmus harca a civilisatio ellen. A pogány és keresztény társadalmi és hit-elvek uralmának kérdése. A magyar, mint természetnél fogva miveltségre törekvő nemzet, a kereszténység és civilisatio zászlója alá sorakozott, s nem emlékezve fajrokonására, nem akarva tudni a törökökkel szövetkezés kecségtető kilitásairól, hősileg küzdött a félhold hatalma ellen, s mint a nyugat- és közép-európai miveltség, mint a kereszténység védbástyája dacolt a roppant áradat ellen, mignem a papi és diplomatiái aljas cselszövény és gyávaság által a legnemesebb küzdelem pillanatában magára hagyatván, Mohácsnál megtörtött, mint az európai civilisatio és kereszténység érdekeinek áldozata elbukott. Elbukott, de meg nem semmisült, mert nemzet, mely akkora életerővel rendelkezik, mint a magyar, egyszer kebelébe fogadva a civilisatio és haladás mindenható szellemét, meg nem semmisülhet. S a magyar nemzet — miként a páma, mely a teher alatt nő, fejlődik s gyümölcsözik — folytonos elnyomatás alatt tovább fejlődött, s emelkedett, haladt és nyerte vissza életképességét; a kapocs, melylyel jövőjét a civilisatio érdekeihez, a haladó korszellemhez csatolá, megtartá az örvény szélén, melybe nálánál hatalmasabb nemzetek is aláúntek, s a Gondviselés által részére minden sanyaru időkben fenntartott bölcs államférfiainak esze, előrelátása, helyes számitása és tapintata által folytonosan emelkedni tudott vissza azon színvonalhoz, mely a világ figyelmére érdemes. Ellenben mit ért a félhold reánk nézve oly gyászos diadala Mohácsnál? Mit ért hatalmának kiterjesztése? Alásülyedt! S nem fegyver, nem nyers erő tulsulya az, mi lealáza. Hanyatlásának gyökéroka az, hogy a civilisatio, a haladó korszellem elől a Korán törvényeinél fogva elzárkózott, maradt a barbar miveltség színvonalán, nem emelkedett hatalma kifejtésében azon alapokon, miket az erkölcsi erő, a mivelt társadalom, tudomány, irodalom és művészet, kereskedelem és ipar, szóval: a civilisatio nyújt. A magyar nemzet a korszellem karjain lassanként visszaemelkedett azon színvonal felé, mely Európa előtt elismerést és tekintélyt biztosít. A török visszautasítva küszöbétől a korszellemet, nemhogy a régi tekintély polczán maradt volna, sőt fokozatosan süllyedt alá, s ha még semmivé nem lett, ha még nem tűnt le az európai nemzetek színpadáról, csak annak köszönheti, hogy Európa nem tudta miként osztózzék meg kaftánja felett, s mint „beteg ember“, kinek öröksége felett perelnek, s kimulása csak zavart okozna, mesterséges éltető szerekkel gédelgették. Ide juttaták az egykor hatalmas török nemzetet az orthodox muszlimanok, Mahomed vakbuzgó unokái, a minden reformot tiltó khorán apostolai, a török jezsuiták és — tehetetlen zultánok.

Azonban, imé, pár évvel ezelőtt egy férfiú lépett a török birodalom császári trónjára, egy férfiú, ki hivatva látszik lenni arra, hogy Európa hírbevit „beteg emberé“ t újból talpra állítsa, s ez Abdul-Aziz nagy-zultán, a 32-dik uralkodó az Osman törzsből, a legerőteljesebb férfikorban, 38 éves, II. Mahmud khan-zultán és Valide zultana fia, erőteljes, bátor és mivelt férfiú, rokonszenves egyéniség. Midőn trónra lépett csak egy felesége volt, egy angol hölgy, s csak egy fia, kit titokban neveltetett, mivel báj-jának, az ak-

kori zultánnak, joga lett volna azt megöletni, s dicséretül legyen említve, hogy Abdul-Medzid nem élt barbar jogával, s bár félénk és ódon török volt, öcsese fia az ő tudtával neveltetett. Abdul-Aziz átvevén a kormányt, a császári palota szolgálati személyzetét 400 férfiut, s a háremet 200 asszonyt azonnal elbocsátotta. Az istállóban kapott 400 paripát a zultán kísérete számára rendeltet a tüzéségnek ajándékozta. Nincs szükségem seregbe a palotában! — mondá. Az ékszer-tárban talált gyémántok, ezüstművek stb. értéke milliókra ment. Abdul-Aziz saját felügyelete alatt leltára vétette, s az állam-adósság törlesztésére utalványozta. Mint írják, a zultán igen takarékosan él, vizet iszik, most is csak egy felesége van, a császári palotába előbbi butorait vitette át, miket mint egyszerű herceggé használt s nem is dohányos, a civilistát maga leszállította, s hadi költségek utalványozta a föltséget. Abdul-Aziz a szív és ész, az európai miveltség és — hallatlan, de igaznak látszik — a haladás embere. Tavaly Európa legnevezetesebb államaiban körutat tett, s olvasóink emlékezni fognak még párisi, londoni bécsi és pesti fogadtatására. E körutat minisztere Fuad pasa kíséretében tette meg, s egy szép hölgyet vitt magával haza, szebbet, mint a minő valaha egy török padisah háremét díszíté; e hölgy neve: Korszellem.

A mód, melylyel a zultán e tündért az avas török világban személyesen bemutató, valóban meglepő és szép reményekre jogosító jelenet vala.

Abdul-Aziz államtanácsot és főtörvényszéket szervezett, s ez alkalommal ünneplés szónoklattal nyitotta meg e testületet, s e szónoklatban a padisah korunk leghatalmasabb eszméit proclamálta. *) hangsúlyozván a törvényes szabadság jogát, a magán-jog szentségét, a régi török törvények reformjának szükségességét, az államtanácsban „minden osztály“ képviselését, az egyéni jogegyenlőséget, s a mi török társadalomban legdrágább eszme: minden hitvallás tisztelétét.

A Korán penészes világának fojtó légköréből a szabadság, civilisatio, haladás életető levegőjére lép a „beteg ember“, s mi magyarok üdvözljük valódi testvérí örömmel e reményteljes szép jelenetet!

Isten segítse Abdul-Azizt Törökország regeneratiojának nagy művében, hogy kezét foghassunk egy közös missio megoldására Keleten!

Halmágyi Sándor.

Szelsőségek. **)

Miután a nemzet a 67-es szerződést mint alapot közjogi állam-viszonyaink újonnan rendezésére elfogadá, hazafüni és ildomos tény az, hogy azok ellen, kik a népet áltanok hirdetése által ingerelni nem átalják, nyiltan fellépjünk.

Belviszonyaink rendezését illetőleg a legelső s legfőbb szükség a félreértéseket és ebből eredő bizalmatlanságot valahára megszüntetni, azaz, a nemzetiségekkel egyáltalában a testvéries egyetértést helyreállítani, azért mindazok, kik a nemzetiségek egymás elleni gyűlöletét újra felzaklatni akarják, azok nemcsak a haza, hanem a trón elleni is.

Elmulasztathatlan kötelességünk különösen jelen viszonyaink közepe, hogy mindnyájan kivétel nélkül a törvényesség körül csoportosuljunk, mert nem szabad, hogy valaki, legyen az a társadalmi és a politikai rangfokozatok fensőbb lépcsőjén is, a törvények felett álljon, sőt minél magasabban áll, annál inkább köteleztetik, a törvények iránti tisztelet példájával előjárni. Minden törvényességet magával hozza a visszatartást, mely habár késik is, de el nem marad soha; a közvélemény elhagyja azt, ki vele nem számít, s a nélkül ma sehol, legkevesebb lehetne nálunk állandó, erős kormányt alapítani.

A régi rendszer emberei elszőnyvedve kiáltanak fel: ime a dagály, az áradás mindinkább növekszik s hullámai nemsokára összeacsapnak fejünk felett; tekintetek a napi sajtó vitáit, nézeteket a klubokat, mint megannyi intő jelek ezek, melyek ideálunkat, reményünket elnyeléssel fenyegetik; itt

*) Lásd a „K. Közlöny“ 63-dik számát.

**) Hazánk-ból vesszük át.

Szerk.

az idő minden fegyvert felhasználni az uralkodót a nemzetektől elidegeníteni, elválasztani és így a szuronyok hatalmával a közvélemény és a törvény uralma helyébe a régi kormány-rendszert helyreállítani.

Ha a fejedelem és a nép kölcsönös bizodalomban egymás iránt egy eszméért lelkesül, a legkedvezőtlenebb harci események között is mindig erőt találva önmagában a szenvedett csorbát helyreállítani; míg ellenben ha oly politika üzetik, melyben a fejedelem érdekei a nemzetétől külön válnak, akkor a sereg mint elszigetelt erő az egyedül lehető támasz, mely egy szerencsétlen ütközet után csak káros békében találhatja menhelyét, és ez ma annál fontosabb, mert a seregek, melyek a harczterén találkoznak nemzeti seregek, melyeket nem csupán a gépies routine, de a nemzeti szellem lelkesít és vezet; ily seregek ellen rohamokat vezetni lehet ugyan, de e rohamok hasonlítanak eredményben az angol lovasság balaklavai rohamához, melyet Bosenet tábornok látván, szánakozva kiáltott: „C'est beau, mais ce n'est pas la guerre“ én pedig még hozzá teszem „ce n'est pas non plus la politique.“

A könnigráztai nap után a régi rendszer hősei saját munkájuktól megirtóztva beláták a politikai gépezet újraszervezésének szükségét, s míg a nép és az uralkodó e hasonló szerencsétlenségek kikerülése végett az új alakítás és a lehető kiegyenlítés nagy munkájában fáradoznak, ki merészelne időközben nyughatatlanság és tüntetési viselkedésből a nyert előnyöket kockáztatni és a fejedelem és a nemzeteket a beláthatatlan következményű esélyek örvényébe taszítani? ...

S vajlon mi eszközök által hiszik a régi rendszer emberei céljukat — alkotmányunk kiküszöbölését — elérhetni. — A mult alakjára gyűlt kísérleteknek melyik fozlányait akarják ismét zászlójokra tűzni. Elfelejték már, hogy minden kísérleteik meghiusultak. Üdvösebb volna, ha a helyett, hogy a multban annyi hajótörést szenvedett kísérleteik romjaihoz kapaszkodnak, saját magukat kérdeznék meg: mi hasznót hozott kormány-rendszerük a dynastiára (magának a seregnek) és a népeknek.

A szólás-szabadságot eltiltották, mert azt hiték, hogy az a birodalmat tönkre teszi; a sajtót elnémították — mégis ma akarunk ellen is annak ellenkezőjét tapasztalhatjuk. A szélsőségi pártok restellik, hogy mi oly mérsékeltlen élünk a szabadsággal, hogy semmi törvényellenes tüntetést nem tűrtünk, mely összerútközésre adhatna alkalmat. De hisz mi nem vagyunk forradalmárok minden áron. Mi szeretjük hazánkat, haladást óhajtunk, de a szükséges javításokat nem erőszak, hanem a törvényes úton akarjuk elérni — mi tudjuk, hogy a lehetetlenség ellensége a lehetőségnek.

A nemzet, midőn megkoronázta királyát, lekötelezte egyuttal magát személyét bárki ellen is megvédni; a nemzet viszont várhatja, hogy a Fejedelem meg nem fogja engedni az alkotmány elenségeinek, hogy a sereg zászlóját a két állam alkotmányára ellen fordíthassák, — így biztos lehet az uralkodó, hogy trónja védelmére nem csak hadserege leend, de népeinek bizalma képezendi annak legerősebb védét a jövő eshetőségei ellen.

Ne feledjék el az illető urak Washingtonnak szavait, melyeket búcsú-üdvözlésben az amerikai néphez intézett, „örizkedjünk — mondá ő — minden usurpatiótól, mely ha pillanatnyi könnyebbülést idéz is elő, a kormányokat rendesen vesztükbe viszi.“ A mit minden kísérletek dacára a multban nem voltak képesek elérni t. i. a nemzeteket a kényszer vaslánczaival egyesíteni, azt ma a szabadelvűség és alkotmány tisztele, a bizodalomnak a trón és a nemzetek közti szilárdítása által biztosan el fogjuk érhetni.

Türr István.

Néhány szó a nevelés legfontosabb idejéről és annak kezdetéről.

Mióta a sok és nagy érdemű báró Eötvös József közoktatási miniszter úr nevelési egyeteket alakításáról fontos korszerti indítványát tette, azóta nem kis mértékben kezdett a magyar sajtó és hírlapirodalom e főkérdés és nevezetes tárgy iránt nyilatkozni. Mely érdekeltiséget minden esetre a tárgy és indítvány elsőrendűségének és fontosságának lehet és kell tulajdonítani.

Mely okból én azon biztos tudatnál fogva, miként e téren minden jó akaratú szó és vélemény, minden egyszerű munkának közreműködése, a kitűzött nagy célnak és ügynek csak hasznára válhat, vettem azon bátorságot, hogy a nevelés fontos tárgyához néhány szóval hozzá szóljak és a nagy

épület alapjához egy-két homokszemmel hozzá járuljak.

Minden esetre a nevelés körébe, de nem az említett indítványról, nem is a nevelőintézet és iskolai körből, hanem az ezeket megelőző gyűnevezett zsengek nevelését illetőleg akarok egyetmást elmondani.

Hogy a nevelés az élet alapja és abban rejlik az ember jövő sorsának magva és csirája, és hogy ez azon nagy feladat, melynek miképpen felfogása, megoldása és végrehajtásától az életben mindenkinek sorsa függ, az kétségtelen.

És e tárgy nevezetesen a kimeríthetlen, anynyira, hogy mióta az emberiség nevelési és miveldési kezdetét vette, mindamellett, hogy sokat írtak és disszertáltak felette; még sokáig fogják ugyan azt tenni, míg csak némi tökélyre emelkedni szerencsések lesznek; mert a nevelés és miveldés tökéletesedése végtelen, mint az örökkévalóság és annak nonplus ultrája nem létezik.

Nem célozom e széles tárgyat illetőleg részletekbe bocsátkozni, hanem csak az időre, helyre és személyekre nézve competens tekintély által elfogadott összhangzó véleményét és megállított elvet akarom mindazoknak, a kiket a tárgy valóban leginkább érdekel, megjelelni és kimutatni. *)

E czikk anyagát azért választottam a nevelés legkényesebb kiinduló pontját, a zsengekort, mivel a mennyiben az életben láttam és tapasztaltam, a nevelésre nézve éppen ezen legnevezetesebb és alkalmasabb kort és időt szokták elhibázni, elhanyagolni és elmulasztani, a mit később mindig csak nagy fáradsággal, némelykor pedig soha sem lehet helyrehozni.

Örvendenék, ha e fontos tárgy némi hasznára és felvilágosítására, a hibák felismerésére és elkerülésére és egy a nevelési ügy előmozdítására bármi keveset is használhatnék.

A haza sorsa minden kor és jövőre nézve a fiatal nemzedék jó nevelésében és miveldésében van létve; ugyanazért mindenkinek tartozó kötelessége a nevelési processus akarmelyik ágában, ha valami jót és hasznost hallott, látott vagy tapasztalt az ügy érdekében azt nyilvánosságra hozni. Azon czélra hatni és közreműködni kívánok én is ez igénytelen czikkemmel.

Hogy jelenleg miképpen, megfejtik a következő sorok.

A zsenge kor kivétel nélkül az életben úgy, mint a természetben egyiránt a hajlékonyság, ruganyosság és idomíthatóság kora; ezen állítás igazságát bizonyítja az állat- és növényországnak minden példánya, valamint még számtalan egyéb tárgyak is.

Hisz csak hogy néhány példát hozzak fel, mindnyájan tudjuk, hogy az oktanállatok fiatal korában mily könnyen tanulnak és idomulnak; a fűszál és vessző, míg az gyenge és fiatal arra hajtható merre az ember akarja, a viasz és vas midőn forró és olvadékonny, akár mire, akár mivé alakítható; de ha a fűszál merev és vastag kóróvá, a vessző erős és daczos tölggyé vált, a viasz és vas egészen kihűlt, nem alkalmas többé sem az egyik, sem a másik a kívánt és óhajtott benyomások elfogadására; az egyik ha meghajtod, ellent áll vagy török; a másik nyomásod vagy ütésed alatt érzéketlen, változatlan marad.

Épp úgy a lélek és szellem, a mig zsenge, fiatal és pezsgő, alkalmas különbféle benyomások elfogadására, elsajátítására, de ha hűlni, azaz, korosodni kezd, mindennap vesztí e nevezetes és előnyös tulajdonát. Miből tehát sem több, sem kevesebb a következtetés, mint az, hogy hát a nevelést, és az a lélek és szellem mivelsését minél jobbkor, minél hamarabb az élet hajnalánál kell és szükséges megkezdeni.

Hibás és hiányos tan az, mely azt állítja, miként a nevelés csak is az iskolába menetelkor veszi kezdetét.

A psychologia és paedagogia szelleme által áthatott újabb tan- és a nevelés terén competens írói auctoritások azt mondják, miként nem a nevelőintézet, és iskola első hajlékai a nevelés templomának, hanem a bölcső és szülői ház, nem a külső tanító vagy nevelő első papja a nevelésnek, hanem az apa és anya, és végre nem az iskolába menetel első napjával, hanem a születés első órájával kezdődik a nevelés nagy és fárasztó munkája.

Fájdalom, nagyon sokan vannak azok, a kik mindezeket még nem tudják, de még nem is sejt-

*) A kik részletekről is akarnak tudni, utasítom többek közt Lipcsei tanár Dr. Boch egésségről írt munkájára, melyről csak annyit mondom: vajha minden atya, anya, nevelő és tanító az abban foglalt arany-tanácsokat magáráé tenné, és követni el ne mulasztaná. Sz. M.

tik; innen van aztán az, hogy itt-ott annyi példányát látjuk a hibás és a maga idejében elhanyagolt nevelésnek — és az azt követő szomorú eseményeknek.

Okos és helyes szülőknek, kik intik, nem restellik, és követik a nevelés igaz útját, nem lehet, hogy rossz gyerekek legyen, mielőtt önként következik, hogy hibás és téves azon vélemény, mely azt állítja, hogy vannak úgynevezett rossz vértű, rossz hajlamú gyerekek. Az képtelenség, az nem áll. — Morálisan rosznak senki sem születik. Phisikai rosz, azaz kóroanyag vérbe, agyba, egyáltalában a test valamely részében vagy szervezetében létezhethet, és képzelhető; de morális rosz nincs és nem is lehet.

Az ember sem jön, sem rosznak nem születik, hanem azután a szellem a nevelés formájában alakul jóvá vagy rosszra, olyanná t. i. a milyen volt a kéz és forma, mely azt munkába vette és idomította; mert valamint a testet épp úgy a szellemet is a születés első percétől fogva ápolás alá kell venni, mivelni és idomítani kell azt.

Hogy pedig valaki mindezeket szívesen és sikerrel végbe vihesse, szükség, hogy az a folytonos figyelem, gyöngédség és szeretet összefűző szálával legyen a kised egész lényéhez hozzá kötve. Kik pedig azok, a kik ilyen szálakkal vannak a kisedhez csatolva, nemde a szülők? kik mindig mellette és körében vannak, lesve álmát, ébredését és minden mozdulatát.

Mindenkor, de különösen a zsenge korban oly nagy és kötelességteljes a gondos felügyelet, miként a szülőknek arról egy percig sem lenne szabad elfelejtezni. Ezzel nem azt akarom mondani, miként kivételes esetekben a szülők az azon nehéz és terhes kötelesség alól feloldozni és őket olyan körülmények között lelkiismeretes ápolóval vagy nevelővel helyettesíteni se lehetne, de a felügyelettel, ha lehet, akkor sem kéne felhagyni.

Mint a jó és okos kertész, ki gyenge és fiatal virágait, vagy gyümölcsöt termendő növényeit ápolja, gondozta rosz időktől, déltől, hűségűtől, kártékony rovaroktól megóvni igyekszik; épp úgy a szülőknek legnagyobb, legfontosabb kötelességük kisedeiket igen jókor minden rosz és kártékony befolyástól megóvni, megőrizni; és csak a szép, jó és hasznos fogalmakra hajlandóvá és fogékonytá tenni törekedni.

És mert mindenki tudja, hogy a kised e korban minő éber és vigyázó, és mennyire szokott mindent, jót és roszat egyformán utánozni, azért kell és mulhatatlanul szükséges ezen kort minden áron csak a jónak és helyesnek felfogására és megismertetésére felhasználni.

Ezek szerint tehát hét vagy nyolc év alatt a még t. i. a gyerek a szülői háznál és felügyelet alatt nevelkedik, szinte meg lehet a jó nevelésnek alapját vetni; a minék pedig jó alapja van, azt csak erős szelvény és vihar ingathatja meg.

Ugyanazért az ilyen gond és felügyelet alatt és jó irányban indult nevelendék már kevesebb aggodalommal lehet az iskolába vagy nevelő intézetbe küldeni, de mint a legura a madár, mely kisedét replni tanítja, mindenfelé figyelve kíséri, szükséges és lehet a szülőknek is a célzott soha a szemelőt el nem tévesztve e téren folyó jó eredményt haladni, minél fogva nem kell azt gondolni, hogy ha már a gyerek iskolába vagy nevelődebe van adva, megszűnt minden gond és felelősség; — koránt sem.

A szülők vigyázatának és éberségének nem szabad, a mennyire lehet, még a távolból is elmaradni; legyenek ők e tekintetben mindenkor és mindentől okosak és tapintatosak, oly nevelőt választanak vagy választassanak, kinek képességét és becsületet jellemét ismerik, és a mi nem kevésbé fontos, elérte azt a kort, hogy mást nevelni és vezetni képes, mert ha igaz az, hogy vak világtalant nem vezethet, akkor bizony az is igaz, hogy gyermek gyermeknek nem nevelhet.

És mert a tapasztalat ezen esetre is elég példát tud felmutatni, hogy az iskolába vagy nevelő-intézetbe adott növendék épp ott romlott el, hol szellemi épülését és haladását kell vala, hogy kapja; igen, mert nem volt a ki okosan és helyesen vezesse, az otthon nyert nevelés elemeit tovább fejleszse, az alapot tovább építse, és midőn idők mulva szülőivel találkozik, rémtüve látják azok, hogy a test nagyra nőtt ugyan, de a szellem törpén maradt, — innen van aztán azon sok idő- és pénzvesztésből eredett kár, szülői bü és bánat, melynek aztán más, még szomorubb következményei vannak.

Ezek és ezekhez hasonló okok bizonyítják a nevelés terén a szülők éberségének és figyelmének folytonos szükségességét, mert csak ilyen elvvel és kitartással lehet a nevelést óhajtott sikerrel keresztülvinni és befejezni.

E feladatok és kötelességek az igaz nagyok és terhesek, azonban nem kevesebb a felelősség és a miért is azon kötelességet soha sem szabad, hogy a szülők kivihetetlennek tekinték.

Szentkovich Márton.

KÜLFÖLD.

Napoleon herceg utazása.

Napoleon herceg utazásáról a következőket olvassuk a „France”-ban:

A nélkül, hogy Napoleon herceg utazásának különös politikai missióit tulajdonítanánk, mégis azt hisszük, hogy gyermeke volna azt teljesen magánténynek tekinteni. Igaz, hogy nem e szempontból ítélik meg Európában ez utazást, s a külföldi hírlapok nagyon is kimutatják, mily hatást tett rájuk ez utazás.

Hasonló esetben, szerintünk, jobb, ha kommentárokat nem várunk s azokat megelőzzük. Valjon mely kérdés az, mely jelenleg egy hírlapot, valamint a politikai társaságokat leginkább foglalkodtatja? Bizonyára azon utazás, melyet a császár unokaöccse most tesz, s mindenki azt kérde, miért tesz Napoleon herceg a jelen körülmények közt oly körutat, mely Dél-Németországgal kezdődik, onnan pedig Bécsen, Pesten, Bukaresten át Konstantinápolyig folytatódik, tehát az európai politikának legérzékenyebb pontjain.

Lehet, hogy azt fogják mondani, hogy a herceg mulatságból és saját kiképezése végett utazik, s mi nem is tagadjuk, hogy egy oly élénk és emelkedett elme, mely minden kérdést szenvedélyes figyelemmel kísér, nem találja erre elegendő okot. De kevés ember van, a ki azt hinné, hogy e kirándulást csak utazási s tanulmányozási kedv idézte elő. Más dolgokat keresnek benne. Napoleon herceget mindenki Franciaország egyik legelső férfiaként tekint, s nem akarják indifferens dolgának nézni, ha ez alig érkező vissza Berlinből és Olaszországból, most azon elemekkel teszi magát érintkezésbe, melyek Porosz- és Oroszország ambícióinak ellene vannak.

Ha a herceg nem lett is a császár által valami missióval megbízva ez utban, elég oda a herceg rangja, személyisége, jelleme. Ő útjában követek által fogadtatik. Ő megjelenésének egyedüli ténye által is hat a közvéleményre. A herceg reményeket költ. A herceg bizalmatlanságra ad okot. Egyzovál: mindenütt azon befolyást gyakorolja, melyet helyzete, személye, meggyőződése magukkal hoznak.

Ezen benyomások oly általánosak, hogy minden czafolat, minden elővigyázat hasztalan volna.

Azt kell tehát kérdeznünk, vajon nem fognak-e roszul értesült hírek terjesztetni s a közvéleményt félrevezetni.

Mi volt tehát a két utolsó évben politikánknek célja?

Mi nagy áldozatokat hoztunk a béke érdekében; elnyomtuk gyanakodásainkat, s az ésszel nemzeti érzelmünk vonzalma felé helyeztük. Szerintünk — ugymond a „France” — e mérséklés, mely különben soha sem ment annyira, hogy meltságuunkról megfellekedtünk volna, a tisztá, értelmes és előrelátó hazafisági érzetből eredt.

Franciaország helyesen cselekedett, hogy fenntartotta a békét, midőn becsületet nem sértetett meg, s ha meg is nagyobbitotta katonai szervezését, az által csak az összehittközést akarta eltávolítani. Ez az értelme mindazon hivatalos nyilatkozatoknak, melyeket Rouher a szószékről mondott, melyeket a budgetárgyalásoknál hallani lehetett, s melyeket a császár Orleansban és Rouenben meg erősített.

A fejedelem ekkor csak azért szolt, hogy kiemelje az országot a bizalmatlanságból, s azt munkára, tevékenységre serkentse, s hogy tudtul adja, miszerint a „rosz napok elmúltak.” A császár ezáltal egyszersmind le akarta csillapítani a nemzeti érzékenységeket, a helyett, hogy azokat kicsapongásokra bátorítsa.

Napoleon herceg útja is tehát egyedül e szempontból történhet.

Ha magunkat Európa szempontjára helyeztük, ha számba vesszük mindazon izgalmakat, melyek bántják: könnyen meg fogjuk érteni azon, mondhatni beteges idegességet, mely a közvéleményt megszállva tartja, s nem is fogunk csodálkozni azon magyarázatok felett, melyeket ez utazás már is előidézett.

Valóban őszintén kellene sajnálnunk mindent, mi Európa politikai köreiből izgalmat idézhetne elő, midőn a mi összes tevékenységünk annak lecsillapítására vagy megelőzésére irányul.

Midőn újra feléled a biztonság, a munka újra elfoglalja régi helyét, az ipar, kereskedelem megfellelni parkodik a bennük vetett bizalomnak: akkor minden nyugtalanító okot el kell távoztatni s még csak lehetőségét is távol tartani.

Az, mit az ország ma kíván a kormánytól, az az őszinteség, határozottság s a tartózkodás. A kormány bizonyára elfogadja volna a hárcot, ha a császár azt szükségesnek tartotta volna; de ő komolyan csatlakozott a béke politikájához, s úgy hiszi, hogy azt semmi sem fogja egyhamar megintatni, miután oly ünnepélyes nyilatkozatokat tett érdekében.

Stanley lord utazása Párisba vagy Berlinbe, nagy jelentőséggel bírhat, szintugy a porosz koronaherceg utazása is, habár az nem bír is azon befolyással a külügyre, mint Bismarck gróf; de Napoleon herceg utazása a jelen körülmények közt, midőn az állam feje intéz el mindent, egészen más.

Egyszer azt kérdezték valaki, vajon Talleyrand miért visel kék öltönyt? A kérdés nem volt egészen ok nélküli, mint az első pillanatra tetszik; mert mindaz, mi a nagy államférfit illette, nem hagyta közönyösen az embereket, s még az

is, hogy kék ruhát viselt, azon gondolatra hozta a népet, hogy ennek bizonyos okának kell lenni.

Ilyen forma természetű kérdés az is, hogy mindenki azt kérdezi, vajon miért utazik Napoleon herceg ide vagy oda? Ha pedig ez ut véletlenül épp oly helyeken vezet keresztül, hol az európai helyzet viszonyai tetőpontjukat érik, ugy nem kell csodálkoznunk, ha abban mysteriumot vagy talányt látunk.

De a loyális politikának, mely a békét meg erősíti s akarja, nincs sem mysterium, sem talány.

Német vélemény Magyarországáról.

A „Deutsche Allg. Ztg.”-ban „Magyarország haladására” czim alatt következők cizkelt olvasunk:

„A hangulat Magyarországon napról napra jobbra fordul; minél inkább átmegy a dualismus az elméletből a gyakorlatba, annál nagyobb az elégtelenség, ámbár eleinte nem kevesen perhorrescálák az 1867-diki törvényeket. Castellane, francia kunsul Pestre érkezése az új viszonyok következménye, melyet azért fogadtak oly kedvesen, mert tudták, hogy az exequatura megadására nézve gróf Andrássy jóváhagyását is kikérte Beust báró. Még tartósabb megelégedettséget fog a nemzetben keltetni az új honvédelmi törvénynek létesítése, mely körül Andrássy grófnak van kiváló érdeme.

„E törvény valóban a király határozott bizalmi szavazata a nemzet irányában, minőt alig tartottak lehetőknek. Ki is sejtethet volna csak kévéssel ezelőtt, hogy Ferencz József jóváhagyását adandja a magyar honvédség felállítására, melynek legalantibb létszáma 78 gyalog zászlóalj és 28 lovas század leendő. A honvédelmi tisztek rangja és illetményei azonosok a rendes sereg tisztjeivel; a honvédség felosztása kerületenkint és megyénként történik, a vezénylet magyar leendő.

„Ezek oly engedmények, melyek mélyen hatnak a népeletre, és sok ellenzéki embert a jelen állapot híveivé avatnak.

„A közvéleményben 1849. óta nagy változás történt, különösen azon szomorú tapasztalatok következtében, melyeket a nemzet gyűjtött. Sőt éppen az egykori kormányzó fanatikus híveinek, a haza nevében veszélyes módon agítaló szélső balnak érdeme, hogy a nemzet nagy zöme kijózanodott, hogy hogy az országban szenteszték Deák F. zászlója alatt egyetlek alakulnak, melyek az igaz haladás munkásai, s hogy a balközép hírlapi közlönyei is azon fáradoznak, hogy a szélsőbal esztelen törekvéseiről lerántsák a burkot.

„Ha sikerül Andrássy grófnak — s minden azt mutatja, hogy sikerülni fog — hogy a dualistius birodalom diplomatikai képviseltetése is a nemzet óhajta szerint rendeztesse; ha sikerül — a mi szintén a közel jövőben várható — Horvátországnak végleges egyesítése, akkor a nemzet — minden valószínűség — azt mutatja — örömmel fogja üdvözölni a dolgok jelen állását. Ezt annál inkább fogja tenni, minthogy a politikai viszonyok jobbra fordultával a főváros és az egész ország az anyagi téren is oly hatalmas lendületet vettek, mely Széchenyi legmerészebb jövőbelőseit is föltumolja.”

LENGYELORSZÁG. Ama orosz tendenz-hireknek költője, mely lengyel fölkelőcsapatok szervezéséről szoltak a galicziái orosz határon, összhangzó tudósítások szerint nem más, mint a lublini kormányzó, ki a varsói helytartóhoz ily forma tudósításokat küldött. Más oldalról azt hírlik, hogy a keblini kormányzó alárendelt hivatalnokok tudósításai által félrevezettetett, s most azt mondják, miszerint az orosz kormány annak felismerében, hogy mistificáltott, lépéseket tett, mikép a dolgot szorosan megvizsgáltassék, hogy a bűnösök felelőssége vonhasson. Ezen hírekkel összefüggésben azt is jelentették, hogy a Svájcban élő lengyelek közt a galicziába való visszatérhetés végett osztrák útlevelek osztattak szét.

Ezen állításra vonatkozólag egy berlini lap a szövetségtanács értekezletéről a következőket írja: „Kül- és belöldi lapok nem rég azt írták, hogy a Svájcban élő lengyelek közt erős mozgalom vobét észre, és hogy sokan elhagyják a Svájcot, hogy az osztrák követségtől kapott útlevelekkel Galicziába menjenek. Az igazságügyi és rendőri osztály azonban most tudósítja a szövetségtanácsot, hogy erről nem csak hogy semmi sem esett értesére, sőt hogy igen valószínű, miként ezen hírek tisztán csak tendenciosus kohlomáyon alapulnak, mint egyidejű s új lengyelországi felkelési kísérletekről szoltó hírek.”

KÜLÖNFÉLÉK.

— Királyné ő Felsége folyó hó 9-kén hagyta el Budapestet. Elbúcsúzásakor feltűnőleg meghatottnak látszék, gr. Andrássy Gyulánét megölelte és megcsókolta; gr. Andrássy Gyulának és b. Eötvös Józsefnek pedig megengedé, hogy kezeit megcsókolhassák.

— Kolozsmegye főispánja gr. Ertzherázy Kálmán úr, egy f. hó 8-kán kezdett s 10-kén végzett körutat tett a megye felső kerületében, s ha kineveztetésekor viharos lelkesedés fogadta, ez alkalommal meggyőződhetett, hogy e lelkesedés alapja, a közbizalom azóta csak nőtt. A merre elvonult, mindenütt lelkes üdvözlés fogadta. M. Sárdon meglepően szép díszkapu volt felállítva, s első nap ez alatt fogadta ő nmlgát azon járásbeliek élén és

nevében sárdi birtokos Halmágyi Sándor. Főispán úr Sárdon több óráig mulatott, tudomány-szomjának engedvén ugyanis, e helység geológiai szempontból nevezetes hegysége megvizsgálására rándult ki, jeles tudósunk Pávai Vajna Elek kíséretében. — Este Nagy-Almás volt a megszálló hely, hol bikali birtokos Hankovich György tolmácsolta az elcsereglettek érzelmeit. — Másnap a hunyadi és bikali járások élénkultek meg, s Bánfi-Hunyadon a jegyző tartott egy csinos szónoklatot. Főispán úr itt kiemelte egy vasút előnyeit, s a fényes jövőt, mely elé B. Hunyad városa néz. Este Incel fogadta az ünnepelt főtisztet s számos kísérett, hol birtokos Gyarmathi Miklós-nál kedélyes estét varázsolt elő egybeket közt Pávai V. Eleknek a csigák legcsodálatosabb nemeiről tartott dissertatioja, mely többeknél különös módon éleszt a tudásvágyat is. A körutat főispán úr harmadnap végezte be, Valkón s M. Gy.-Monostoron át Gyaluba érkezvén.

— Az erd. telekkönyvi igazgatóság közhírré teszi, hogy a telekkönyvi helyszínelés f. évi június hónaptól kezdve Kolozsmegye minden községére kiterjesztetik.

— Belgrádból távirják, hogy Mihály, uralkodó fejedelem, e hó 10-én három orgyilkos által megtámadtatván, lelövetett. Az igazgatóság rendkívüli.

— Az arad-gyula-fehérvári vasútról írják a „Kronst. Ztg.”-nak május 31-ről: A gyula-fehérvári indóház már fedél alatt áll, a fűtőház belől és kívülről meg is vakolva s a raktárak falai is készen vannak. A marosportusi hid 8 nap alatt készen lehet, de az ár fölé tervezett vashidak alkatrészei még Zámon vannak, miután nehézségük-nél fogva csak a vaspályán magán lesznek elszállíthatók. A talpfák beszoállítására is meglehetősen halad, de vas sínek még mind nem érkeztek, bár 4 hét óta várják a hajót, melynek ezeket kell vala ide szállítani. A földmunkálatok Alvincztől Gyula-Fehérvárig csaknem egészen be vannak fejezve, de az indóháznál a 20,000 köböl betöltésből még 4—5,000 köböl van hátra. A megnyitás napját e szerint még most nem lehet előre tudni. A vasúti munkálatok megvizsgálására kiküldött miniszteri főmérnök épp most hagyta el Gyula-Fehérvárt, miután nem csak a Maros medrét, de a tanács fölkérésére az Ompolyét is megvizsgálta; hir szerint a főmérnök úr Nagy-Seben és Brassón át utazik, s a közlekedési miniszterium meghagyásából az Olt folyót is vizsgálata tárgyává teendi. Továbbá Gyula-Fehérvárt mulat a dunai gözbajótársaság egy ügynöke, ki az Arad és Maros-Ludas közt létrehozandó gözbajójaratok ügyében tesz kutatásokat; ha a Maros kellően szabályoztatik s életbe lép a már a múlt században megpendített terv, mely szerint Maros-Ludastól a Mezőségbe be egy esatorna lenne ásandó, ugy e vízi út jótékony versenyt képezend az arad-gyula-fehérvári vasúttal szemben.

— Hála-ünnepély. Az unitáriusok kolozsvári fő- s tordai és kereszturi közép-tanodáinak az a szép szokásuk van, hogy minden ötödik évben egy hála-ünnepélyt tartanak jöltevők emlékére. Ilyen ünnepély tartott itteni fűtanodájukban a múlt esztőtörtökön. Programja a következő volt: 1. Karének, az ifjuság által. 2. Megnyitó-beszéd, Ben-czédi Gergely igazgató-tanár úr által. 3. Emlék-beszéd, Sándor Gergely theologus ifju által. 4. Alkalmi költemény, Péterfi Albert theologus ifju által. 5. Karének. 6. Augustinoviecs Pál életrajzának felolvasása, Buzogány Áron tanár úr által. 7. Zárszó az igazgatótanár úr által. 8. Karének. — A fűtanoda nagy hallterme zsufolásig tele volt, nők is számosan. — Az ünnepély derekát Augustinoviecs életrajza tette, mely tartalmas mű, mint értesítünk, meg fog jenni a „Keresztény Magvető”-ben még e nyáron. Itt csak annyit említtünk, hogy A. mint szegény ifju lépett a világba, később itélőmester, gubern. consiliarius volt, s végre az országos számvevői hivatal elnöke. Meghalt 1837-ben. Az unitárius státusnak tett hagyománya jelenleg áll a ladamosi jóságából, melynek értéke 52 pft, s ezen feljül 62,000 pft tőke összegből. De e hagyomány folyvást növekszik a kamatok egyrésznének tőkésítése által. Ilyen alapítvány méltó a halás megemlékezésére, kivált akkor, ha az az alapító saját szerzeménye volt. — Sajnáljuk, hogy nem terjesz-kedhetünk ki a program minden pontjára, annyit mégis mondanunk kell, hogy a hatás, mit a jöltevés s jöltevők emlékének tárgyalása előidézett, fokunkint nőtt, s az igazgató úr zárszavában cul-minált.

— A francia császári herceg, mint már említtük, e hó 6-kán estéli 9 órakor érkezett Bécsbe. Fogadására a pályaudvarban hg. Gram-mont, marquis Pepoli bécsi olasz követ, továbbá báró Reinhold és Sulasse francia követségi titkárok, Strobach udv. tanácsos rendőrigazgató és Michel a nyugati vaspálya igazgatója, mindannyian egyszerű salon öltözkében jelentek meg. A mint a vonat berobogott a pályaudvarba, Napoleon hg. gyorsan kiszállt vagonjából s az eléje siető francia és olasz követekkel barátságosan kezét szorítva, ismételve kérdé: „Soyez le bienvenu, comment vous portez-vous?” Alighogy válaszolhattak a megszólítottak Napoleon hg. gyors kérdéseire, már is a kijárat felé indult, s a számos jelenvolt tiszteletteljes üdvözlés közt Grammont

herceggel együtt hintóba szállt, s az „Arany bárány”-hoz címzett vendéglőbe hajtatott. Szombaton délelőtt gr. Uexküllt fogadta Napoleon hg., ki ő Felsége látogatását jelenté be. Maga ő Felsége 11 óra tájban jelent meg a császári hgnél, s mintegy háromnegyed órát töltött társaságában. Alighogy eltávozott király ő Felsége Napoleon hercegtől, ez utóbbi azonnal sietett az udvari palotába vizont tisztelgetni tenni. Ugyanez nap délutáni 5 órakor a francia követségi palotában a herceg tiszteletére egyszerű ebéd rendeztetett, melyhez Napoleon kíséretén kívül a következők valának hivatalosak: hg. Holohe főudvarmester, b. Beust birodalmi kancellár, hg. Auersperg s gr. Andrássy miniszterelnökök, gr. Festetics, báró Kuhn, Becke és Potocky gróf miniszterek, gr. Bellegarde, ő Felsége első hadsegéde, Tegetthoff admirál, Haydar-Effendi török, b. Thumb württembergi követ s a francia követ-ség összes személyzete. Vilmos főhg még ugyanaz nap visszaadta Napoleon hgnek látogatását, továbbá tiszteletüket tették hg. Hohenlohe ő Felsége főudvarmestere, Beust, Andrássy stb. miniszterek a herceget csütörtökre várták.

— Ó Budán, jun. 5 kén, mint a „Sz—k” értesül, a villám 3 embert agyon sújtott volna.

— Egy tragicus esetről tudósít a „Sz—k”. Egy igen elegánsan öltözött, órával és gyűrűvel ellátott úri ember jelent meg a budai hidfőnél és jegyet váltván megindult Pest felé. Nehány percz múlva a hidtörök és járőrelők közelében a felkiáltással: „Élj szép Magyarbom!” a habokba vetette magát és azokban nyomtalanul eltűnt.

— Színészeink közül még néhányat látnunk városunk utcáin, elmaradt darvaként, s ha látjuk, rá gondolunk a jövő sasonra és várunk „szébb jövődöt”, mint a múlt volt, „min aligha rontana, ha a csak most eloszott társulat legjobbjait ezutánra is magunkénak mondhatnók. Ezek közül Szépén, mint tudjuk, már szerződött is; másokról nincs tiszta tudomásunk, s közönségünk egyik kedvenczéről, Beresényinéről, éppen az a hír, hogy végképp távozik, pedig aligha nincsenek szerepek, melyeket tőle látnunk legörömebb.

— Az unitáriusok kolozsvári főtanodájában az 1867/8-dik iskolai év második felében tartandó közvizsgálat rendje. Junius 17-kén d. e. 8—11 óráig VI. és VII. gym. oszt. unitár. vallástörténetből, 11—12-ig I. éves theol. hittanból; d. u. 3—4-ig I. és II. éves theol. zsidó nyelvből, 4-től 6-ig vallásos ének az alosztályoknak. 18-án d. e. 8—11-ig VI. és VII. gym. oszt. görög nyelvből, 11—12-ig I. és II. éves theol. biblia-bevezetésből; d. u. 3—4-ig II. és III. éves theol. erkölcstanból, 4—7-ig I. és 2-dik elemi oszt. minden tantárgyából. 19-kén d. e. 8—11-ig I. és 2-dik elemi oszt. bölcselemből, 11—12-ig II. éves theol. egyháztörténelemből; d. u. u. 3—6-ig 3-dik elemi oszt. minden tantárgyából. 20 kán d. e. 8—12-ig 6. és 7-ik gym. oszt. egyetem-történelemből, d. u. 3—6-ig 1-ső gym. oszt. minden tantárgyából. 22 kén d. e. 8—11-ig 6. és 7-dik gym. oszt. természettanból, 11—12-ig III. éves theol. symbolikából és unitár. vallástörténetből; d. u. 3—6-ig 2-dik gym. oszt. minden tantárgyából. 23 kán d. e. 8—12-ig 6. és 7-dik gym. oszt. szántanból; d. u. 3—6-ig 3-dik gym. osztály minden tantárgyából. 24-kén d. e. 8—11-ig 6. és 7-ik gym. oszt. magyar irodalom-történetből és a 8-dik gym. oszt. aesthetikából, 11—12-ig II. és III. éves theol. egyházi jogból; d. u. 3—6-ig 4-dik gym. oszt. minden tantárgyából, 25-kén d. e. 8—12-ig 6. és 7-dik gym. oszt. latin nyelvből; d. u. 3—6-ig 5-dik gym. osztály minden tantárgyából. 26 kán d. e. 8—12-ig 6. és 7-dik gym. osztály német nyelvből; d. u. 3—6-ig érdemsorozat elkészítése. 27 kén d. e. 9 órakor az érdemsorozat felolvasása. 29-én és 30-án az érettségi vizsga.

— Brassó városának képviselői az egyenes adó törvényjavaslat tárgyában kérelmet intéztek az országgyűléshez, melyben kiemelik, hogy a m. minisztérium tervezete Erdélyre nézve nagyobb terhelést hord magában, s ezen teher viselését nehezíti. Az adózók teherviselése nehezítették az adó havonkénti befizetése által, mert arra csak a fixum fizetésből élők képesek és a nagy sokaság, mely a törvény-követelésnek meg nem felelhet, túlterhelte a 6% késedelmi kamat által. Kiemeltetik továbbá, hogy a birtokadó 1⁸⁰⁰/₁₀₀ fölemeltetik, a házjövödelmiadó, nóha 2²/₁₀₀ kal leszállított, némely községekben mégis 33⁰/₁₀₀ kal fölemeltették, az adómentesség új építkezéseknél 15-ről 10 és 8 évre leszorított, s a jövödelmiadó a II. osztály szerint fölülte terhelő. Mindön végre fölemlítik, hogy a földterhermentesítő pöltek hazánkra nézve külön rovatik ki, igen helyesen mutatják, hogy kimerített ereinknél fogva újabb terhet nem hordhatunk el, s kéri a honatyákat, vegyék fontolóra a kérvényben kifejtett aggodalmakat.

— Pünköszt napján tartá, Gusztáv Adolf, egyleti gyűlést a brassói vidék; ez egyetnek jelenleg 9112 tagja van, azoktól a múlt évben begyűlt kegyes adományok összege teszen 821 ft 34 krt; fennállása óta, tehát hét év alatt 6342 forintot gyűjtött és eszközbe volt, hogy több szegény protestáns egyház templomát, iskoláját jobb karba hozhatta s tanítókat alkalmaztatott.

— Az egykor itt is ismeretes nagy-sze-

beni városi mérnök H., lelki betegségben véget vett életének; hulláját pár nap előtt a ház csatornájából vették ki.

— Ujegyház városa Deák Ferencz, gr. Andrássy és b. Beust részére diszpolgári oklevelet állított ki, átnyújtásával Binder Mihály országgyűlési képviselő bizatott meg.

— Deák Ferenczről a „Revue des deux Mondes” utolsó füzeté így ír: „Deák Ferencznek a koronázás terén szobrot terveznek. Am vegyenek részt felállításában a birodalom valamennyi népei, mert ha Ausztriában a régi rendszer megbukott, akkor az Deák Ferencznek és pártjának köszönhető, s ha valaha ismét feltámadna a despotismus, ez csak Magyarország fegyveres legyőzése után volna lehetséges, mert Magyarország uniójának árul az örökös tartományok szabadságát kötötte ki.”

— Miskolczi Sámuel, mint bánatos özvegy, maga; testvére Kata és ennek gyermekei: Juliána, Gáspár Jánosné gyermekeivel; Lajos; néhai Polixena férje Vajda Simon és gyermekei; Elek gyermekeivel; ugyszintén a megboldogultnak testvérei: néhai Domokos Mária gyermekei: Benkő Elek gyermekeivel; László, Zsigmond, Mária, özvegy Farnos Elekné gyermekeivel; Ágnes; Domokos Ágnes, özvegy Köszegi Mihályné és gyermekei: Rózália, Májai Domokosné gyermekeivel; Ágnes, Dobolyi Lajosné gyermekeivel; néhai Kata gyermekei: Nyitó Ágnes és Sándor; Domokos Krisztina, özvegy Balogh Elekné és gyermekei: Mária, Szegedi Samuné gyermekeivel; néhai Domokos Anna gyermekei: Zachariás Károli, özvegy Koszta Jánosné gyermekeivel; Róza, Finna Istváné gyermekeivel; Kata, Veres Albertné nevében mely keserűséggel tudatja, hogy forrón szeretett hitvese, oly korán elhunyt gyermekeinek gondos édes anyja, az illetőknek páratlan gyöngédségt testvére, rokona bölöni Domokos Rózália mult hó 20-kán esti 9 órakor Torockó-Szentgyörgyön, élete 60-dik évében, majdnem két évig tartott kínos betegség után egy jobb hazába költözött. Béke poraira!

— Észak-Amerika egyik tartományában dörgés és villámlástól kísérv korom-fekete hó hullott, eddig is történt hasonló eset, a nélkül, hogy valódi okát ki tudták volna fűrkészni a természetvizsgálók.

— A föld forog-e a nap körül, vagy a nap a föld körül? e kérdést tette discussio tárgyává Berlinben az evangélikusok közelebből tartott synodusa. Heves vita után a biblia alapján elhatározatott, hogy a föld szilárdan áll s a nap teszi meg körülfutásait. Valamennyi hivatalos lap a felkészek e véleményéhez csatlakozott és lett országszerte általános indignatio, megnőtt az ellenzék s a nap tekintélye melletti petíciók előzölék a kormányt. Ez történt most a 19-dik században Európa egyik legcivilizáltabb államában.

— A bonapartista. Mult szombaton jelent meg Párisban Rochefour Henrik gunyos beti lapjának első füzeté, mely telve levén élcezel, a többi közt így élceskedik: „Én, szivem legmélyebb érzetéből, bonapartista vagyok, s engedjék meg nekem olvasóim, hogy hősemet a dynastiából magam válaszzam. Egyik 18-dik Lajost, másik 16 kat, a harmadik 10-dik Károlyt tiszteli minde nek előtt. Én, mint bonapartista, II. Napoleonnak adom az elsőbbséget, mit senki meg nem tilthat, sőt állítom, hogy egy fejedelemnek csak ő lehet az eszményképe, ideálja, — hogy ő trónon ült és uralkodott, senki senki sem tagadhatja, mert utódja, III. Napoleonnak nevezi magát. Ah, mily kormány volt az, kedves barátim, mily kormány volt az? — Akkor nem volt adó, nem volt háboru annyi teherrel, mennyi ama haszontalan háborukat követni szokta, nem voltak oly továbbó vállalkozások, melyekre 600 milliót adunk ki és 15 frankot veszünk be, nem voltak miniszterek, kik 5—6 100,000 ftes hivatalt is összeforrasztanak egy személyben. Igen, te vagy az az uralkodó, kit én így értelek: II-dik Napoleon, szeretlek és csodállak minden utógondolat nélkül.

— Az államvasutársaság zárszámadása szerint az egyes vonalak jövedelme következő: az északi vonalé 11.733,256 ft, a délkeleti 13.481,585 ft, az újszönyi 1.752,616 ft, összesen 27.056,458 ft, miből a kiadások 8.855,252 ftal levonván, marad tiszta jövedelem 18.202,205 ft. — Az oravicza steyedórfi vonal 140,213, az uradalmi és bányajavak 798,036, különböző kamatok 764,135 frtot jövedelmeztek; ezeket s az előbbi évek áttételét, mely 2.410,236 ft, a fennebbi összeghez adva, lesz 22.314,827 ft. Ez összegből az adók, részvények és elsőbbségi kötvény-kamatok, tantiémek és leírások levonása után 9.473,311 forintnyi felesleg marad. — E rendkívüli eredmény leginkább a gabonaszállításnak köszönhető. Az 1866-ban szállított gabona 35¹/₂ millió mázsát tett (1866-ban 14¹/₂ millió), a liszt 2 millió (1866-ban 1¹/₄ millió m.). Megilletné, hogy a társaság oly szállítási árszabást hozzon be, mely olcsóságánál fogva a kivitelt is állandóan jövedelmesevé tenné és az amugy is magas jövedelem mellett a közönség irányában méltányosabb volna.

— Egy skót lap Jókai egyik regényéről. — Jókainak „Az új földesur”-ját következő bevezető sorokkal mutatja be a „Scotsman” — Skócia egyik legolvasottabb napi lapja — olvasóinak. „Van önnek sok ebből? — kérdé egy

borszerető vendég gazdájától, egy pohár kitűnő port bort tartván a napvilágnak. Mi ugyanezt a kérdést intézzük e magyar regény fordítójához „Van önnek több is ebből a Jókai Mórcaiból? Mert ha van, nagyon örülünk rajta, s szeretnők ha még egy palackkal adna ön belőle. Valóban ritkán olvastunk egy regényt annyi érdekességgel és annyi gyönyörrel, mint ezt az „Új földesurat.” Ha szigorú bírálók akarunk lenni, ki kell mondanunk, hogy a rajz tulzott, s a komikum a bohózat felé hajlik. De így is, a bohózatnak az a neme ez, mely benntűnt Molièrevel gyönyörködött. A jellemnek az a valódi átímerése, egész annak gyökeiréig, Jókai Mór az az ember, a kinek mind a humor, mind a páthosz rendelkezésre áll, kitűnő satirista s mindezekkel egyesíti a regényírónak alkotó tehetségét. Az öreg magyar gentleman (Garanyölgyi) esodálatos példányként áll előttünk azon passiv ellenállásnak, mely a hatalomnak opponált, a midőn nyiltan nem szegülhetett ellene. A német tábornok leánya: Eliz egyike a legkedvesebb alakoknak, a melyeket valaha regényíró teremtet stb.” Ne becsüljük-e aztán nagyra az oly író, kit az angol földön is — a nagy irodalom e földjén — ennyire becsülnek? — Teszi hozzá a „Fővárosi Lapok.”

KÖZGAZDASÁG.

Erdély legfontosabb nemzetgazdasági kérdéseinek szellőztetése gazdasági szempontból.

(Folytatás.)

XVIII. Az adó felhasználása.

Az adó összegének meghatározásánál elmond-tam azon nézetet, miszerint az államtól azon eszközket megvonni nem lehet, a melyek nélkül hivatásának megfelelői nem képesek.

Az állam hivatása pedig az is, hogy a polgárok anyagi érdekeit legalább azon esetekben előmozdítsa, a midőn

vagy oly intézkedések megteendők, a melyekből az állampolgárok nagy része nagy hasznot húzna, de a melyeknek kivitele államsegély nélkül legalább a közel jövőben nem remélhető;

vagy a vállalatok nagysága következtében annyi egyénnek kellene egyesülni, a mennyinek egyesülése alig remélhető;

vagy midőn oly tárgyak, vagy dolgok beszerzendők, a melyeknek egyenkénti beszerzése az egyes egyéneknek túlságos drágába kerülne;

vagy a midőn oly intézkedések megteendők, a mire csak az államhatalom illetékes.

Mint hogy az ilyen intézkedések által a gazdaszatnak gyakran oly lendülmé lehet adni, hogy a gazdaságok tiszta jövedelme nagyon emelkedik; ennél fogva az ilyen intézkedésekre fordított kiadás valódi életkérdés lehet.

Ügyelni kell tehát, hogy a végrehajtó hatalom a megszavazott adót rendeltetése céljára fordítsa, és az ily intézkedésektől meg ne vonja.

Ezek azon nézetek, a melyeket az adóra nézve elmondani szükségesnek véltem.

XIX. Minimum.

Minimum egy latin szó, mely a magyarban ezen szónak: „legkevesebb” felel meg. A minimum alatt azonban nemzetgazdasági értelemben a mezei gazdaságok területének azon nagyságát értjük, a melynél apróbbra osztani az egyes mezei gazdaságok területét mind nemzetgazdasági szempontból, mind a polgárok érdekére való tekintettel közönségesen káros.

A munkaerőnek legelőnyösebb felhasználása, vagy értékesítése egyik azon legfontosabb tényezők közül, mely az országok anyagi fölvirágzására, a tapasztalat szerint, a leghasznosabbnak bizonyult.

A mezei gazdaságok szétadarabolásának van határa, a melyen túl általában — igen kevés kivétellel — a munkaerő fölhasználatal marad, vagy oly módon használatik, a hogy igen kevés, vagy éppen semmi jövedelmet sem hajt, sőt az állati munkaerő — illő felhasználás nélkül — káros is lehet, mire nézve Erdélyben számtalan példát találunk.

A ki a legkisebb birtoku mezei gazdák életét figyelemmel kísérte, a kik földjüknek megmivelésére igásmarhát is tartanak: át kellett látniok, hogy az ily egyéneknek élete — ha a marhával kereskedést nem folytattak — sokkal terhebb egy szorgalmas józan életű kézi munkás életénél, kinek minden tőkéje munkaerejében fekszik.

Az ily egyén ugyanis tenget egy pár oly igásmarhát, a mely egy negyedrészt munka elvégzésére is alig képes, s ha egy pár hold, vagy talán véka férőjű földjének megmivelését pár nap alatt valahogy elvégzi, mert gyenge marhával a földet illendően megmivelni nem lehet, arra van fordítva minden gondja, hogy honnan legyen képes marhája számára a nélkülözhetetlen takarmányt előteremteni, hogy éhen ne pusztuljon.

Ennek következtében még az erény ösvényéről is gyakran el kell tántorodnia és lopásra, vagy praevariációra adnia magát, mert egyfelől az ambíció, és másfelől marhájának gondozása nem enged, hogy illő fizetésért is mások kézi munkára, napszáma meheszen.

Számos példát látunk erre Erdélyben, különösen a székelyföldön, hol sok erőtlen és vasszorgalmu egyén családjával együtt csak azért kinlódik, hogy a legnagyobb nélkülözés árán szerzett marháját még nagyobb nélkülözés mellett tegesse,

mialtal sem magának, sem az államnak hasznot nem hajt, hanem kárt okoz, vagy a közmondás szerint, borsót bány a falra.

Hogy mekkora legyen az a földterület, a melynél az egyes mezei gazdaságokat apróbbra osztani közönségesen káros, annak meghatározása a helyi viszonyoktól függ.

Nagyobb városok közelében, a hol a kerti gazdaság folytatása is kifizeti magát, ott egy hold földbirtoknál kisebb területi hely is elegendő elfoglaltatást képes egy egész családnak adni, míg másfelől vannak oly helyi viszonyok, hol nagy földterület kívánatik arra, hogy egy családot illendően elfoglalhasson.

En azon viszonyok kivételével, melyek különben is kivételesek különösen hazánkban, hol t. i. a kerti gazdaság is kifizeti magát, két akkora földterületet állítanék meg a földbirtok feldarabolása minimumának, mint a mennyi a helyi viszonyokhoz képest a legegyszerűbb gazdálkodás mellett egy fogat igásmarha tisztességes eltartására okvetetlen szükséges; miután a más terület termése a családnak a szükséges gabonávali ellátására s a szalma a marhák alá alomnak, vagy alyazónak szükséges.

Ha egy ily gazdaság mellett az igásmarhát illendően kihasználni nem lehet; akkor ezen bajon, vagy fuvar által lehet segíteni, vagy a nyugalmat értékesíteni, ha t. i. vagy fejős és tenyész állatokat tartunk, vagy az állatokat kibizlaljuk, vagy oly fiatal marhákat tartunk, a melyek még teljes erejükben nincsenek. Az ily állatok használhatók ugyan, de kimélni szükséges, és így a kimelés más módon értékesíttetik.

Bárha a mezei gazdaságok minimumának meghatározása nagyon kívánatos lenne, de a jelenlegi hazai hitelviszonyok közt nem látom célszerűnek ezen intézkedés életbeléptetését mindaddig, míg a földbirtokosok a megkezdett tevékenyi intézmény keresztülvitele és a földhitel-intézetek felállítását által azon helyzetbe nem jutnak, hogy olcsó kamat mellett annyi pénzt kaphatnak, hogy az örökösök közül egyik a másikat készpénzzel azonnal kifizetni képes legyen, mert különben számtalan perlekedésre nyújtatik alkalom, a mit én az országra nézve még károsabbnak tartok.

Nem mulaszthatom el egyúttal, hazám nagyobb birtokosait figyelmeztetni, hogy az osztályok alkalmával szokásban lévő szétadarabolása az egyes gazdaságoknak nagyon káros rájuk magukra nézve. Két gazdaság folytatása ugyanis sokkal költségesebb, mint egynek a folytatása és különben is a mig egy nagy gazdaság folytatásánál, illő fizetés mellett, a legképzettebb gazdák is alkalmazhatók, ezen eset a kisebb gazdaságoknál gyakran nem áll; miután azon előnyöknek is határa van, miket a legképzettebb gazda előteremteni képes.

Arra kell tehát nagyobb birtokosainknak tekintettel lenni, hogy ne sok, hanem inkább nagy birtokaik legyenek, mert célszerű kezelés mellett ugyanazon minőségű birtok egy községben megér másfél annyit, mint 2—3 községben érne.

XX. Telepítés.

A termőföld legelőnyösebb kihasználására, a mint már láttuk, bizonyos műveletek, vagy munkák szükségesek.

Ezen munkák elvégzésére munkaerő szükséges, a mely közönségesen emberi, állati, viz, vagy gőz erőben áll.

Mint hogy minden más erő felhasználásánál az emberi közreműködés szükséges; és mint hogy az emberi munkaerőt igen gyakran illendő árban sem lehet megszerezni (a más nélkülözhetetlen erőket pénzzel meg lehet szerezni, vagy teljesíteni), ennél fogva tekintünk el a más nemű munkaerőtől és ismerkedjünk meg az emberi munkaerő beszerzése módjával, a mire hazánk egyes részeiben kisebb-nagyobb mértékben szükség van.

A szükséges emberi munkaerő beszerzése kétféle lehet, t. i. ideiglenes, vagy állandó.

Mint hogy az ideiglenes munkaerő beszerzése csak ideiglenesen nyújt hasznot, tekintünk el ettől is és vizsgáljuk meg az emberi munkaerőnek állandó beszerzését, a mit telepítésnek neveznek.

Telepítés alatt azon intézkedést értjük, minél fogva az oly vidékek lakóinak egy része, a hol az emberi munkaerő előnyös felhasználására elegendő alkalom nincsen, rá bíratik, hogy állandó lakását egy oly területre tegye által, hol az emberi munkaerőre nagy szükség van.

Az állam érdeke azt kívánja, hogy csak is oly egyének telepítsenek az ország kebelébe, a kikről fel lehet tenni, hogy jó hazafiak lesznek.

A hol az országban oly vidékek léteznek, a melyeken az emberi munkaerő előnyös felhasználására elegendő alkalom nem kínálkozik, s ennek következtében a népesség egy része az élelemhiány miatt kívándorolni kényszerül; ott nem szabad idegen nemzeteket telepíteni, hanem minden eszköz felhasználandó arra, hogy az ily vidékek lakóinak egy része, a lakhelyváltoztatásra rábírassék.

Mint hogy hazánk egyes részeiben az emberi munkaerőre nagy szükség van; és mint hogy hazánk más részeiben az emberi munkaerő előnyös értékesítésére oly kevés alkalom van, hogy a munkások egy része kívándorolni kényszerül: ennél fogva az a kérdés lenne megteendő, hogy mi által lehetne az utóbbi vidékek lakóit rábírn, hogy ne vándoroljanak külföldre, hanem az ország néptelenebb részeiben telepedjenek le?

Többen foglalkoztak, honfitársaim közül, már ezen kérdés megfontolásával, de, igénytelen nézetem szerint, vagy nem méltányolták eléggé a nép természetét, vagy nem találták el a célra vezető eszközt.

A székely nemzet ugyanis nagyon társas nép, ki örömet és bűjt felebarátjával megosztani szeret. Vérmes természeténél fogva könnyen csügged, midőn baj éri, ha nincs ki biztassa, vagy vigasztalja; de egy pár biztató, vagy vigasztaló szó elegendő neki, hogy előbbi kedvét és tevékenységét visszanyerje. Ezen természete következtében ő csak ott állapodik meg, hol jobb emberei közül többen vannak.

Nagyon hibás lépés lenne tehát, ha a telepítés csak egyes családokon kezdődne meg, mert a nép természete társaságot kíván, hogy mindig legyen közöttük, ki a csüggedőket vigasztalhasa, mert ellenesetben tartani lehet, hogy a telepet lassankint mind ott hagyják. Ebben a tekintetben nagyon czél szerű intézkedés lenne, ha papjuk a települők vidékéről való egyén lenne, a ki viszonyait is ismerve, szükség esetében vigasztalni inkább tudná.

A legalkalmasabb idő a telepítésre az lenne, midőn a minimum kérdése eldöntetik.

Minthogy a népesebb helyeken a föld értéke sokkal nagyobb, mint azon helyeken, hol a telepítésre szükség van: ennél fogva az államnak csak arról kellene gondoskodni, hogy azon egyének, kik a minimum kimondása által birtoktalanná lesznek, azon vidékeken, hol a munkaerőre szükség van, jutányos árban és kedvező föltételek mellett, birtokot szerezhessenek. Igaz ugyan, hogy a telepítés ezen neve által a nagyobb birtokosok, a kik birtokaikat megtartani szándékoznak, egyelőre segítve nincs az emberi munkaerő ilyenmő beszerezése által; de évtizedek alatt a cél mégis el lenne érve, ha a birtokokat apróbbra felosztani nem szabad.

Ha ezen időszak igen későnek tetszik, akkor az első teendő lenne, nézetem szerint, az adandó kedvezmény meghatározása és közzététele után az állam költségén egy pár községet megvásárolni, kiűrtetni és apró tagosított birtokokra felosztani, elkövetve az illető székkek tisztái által mindent, hogy a telepítésre a legtöbb egyén megnyeressék.

A telepítés megkezdésére legalkalmasabb időszak a kora tavasz, minthogy a telepítvényesek laktelkük berendezése által addig is el lesznek foglaltva, míg a tavaszi mezei munkák beállanak, s nem marad igen sok idejük a gondolkodásra, hogy a honvágy utól érje.

Megjegyzendőnek tartom, hogy az első telepítvényeseknek nagyobb kedvezmények adandók, mint a későbbieknek, mert, ha a vállalat jól kezdődik, akkor kedvezményre sem lesz szükség, mivel a nélkül is akad elég vállalkozó.

A legbecesebb kedvezmény a székely nép előtt, ha a birtok idővel neki engedtetik és jutányos föltétel mellett a gazdaság berendezésére szükséges pénz és gabona előlegeztetik.

A telepítésben arra kell legfőképpen ügyelni, hogy az első kísérlet jól tüssön ki, mert ellenesetben ezen ügy legalább is egy nemzedék életéig listbe van menve. (Folytatjuk.)

Távirati tudósítás a bécsi börzéről.

Junius 12-kén: 5% Metaliques 100 frt 58 —. 5% Nemzeti kölcsön 100 frt 64.10. Kamat 59.30. 1860. Kölcsön 84.40. Bankrésztvény 144. Hítelintézet részvény 200 frt 189.30. London 10 ft st. 100 ft 23 1/2. kr 116.05. Ezüst 113.75. Cs. királyi arany 5.53 1/2.

Junius 9-kén: Földterhmentesítési kötvény Magyarországi 75.75. Erdélyi 70.—.

T. és felelős szerkesztő DOZSA, DÁNIEL.

273. 1868.

(188)

(1—3)

PÁLYÁZAT.

melyet az erdélyi ref. Egyházfőtanács nyit a m.-vásárhelyi ev. ref. főtanoda mellett 4-éves jogtanfolyama 3-ik évi folyama mellett tírességbe jött egy ideiglenes állású tanári állomásra, melyhez 700/-hét száz o. é. frt évi fizetés van köve.

A fennirt tanfolyam tárgyai: osztrák büntető jog és eljárás, osztrák polgári magán jog, osztrák polgári perrendtartás és bírói illetékesség, általános államisme és hűbéri jog.

A pályázati kérvények a képességet tanúsító okmányokkal ellátva f. é. Julius 15-ig az erd. ev. ref. Egyházfőtanácshoz Kolozsvárra, bérmentesen lesznek beiktatandók.

Az erd. ev. ref. Egyházfőtanács üléséből. Kolozsvárt máj. 24-én 1868.

Olasz Károly,
titkár.

NEM HIVATALOS

FIGYELEMREMÉLTÓ!

CSIKY TESTVÉREK
fűszer- és festék-kereskedésében nagyválaszték- és a legjobb minőségben kaphatók **leszállított áron:**

olajba tört és száraz festékek;
porosz és angol **Butor-, bőr- és kocsilack;** **firneis és lenolaj,** bécsuhelyi **terpentin.**

Éppen most érkezett egészen új **Bőr-kenőcs** —

melylyel a régi és avult bőrt és hámokat egészen meglehet ujítani, s azoknak a legszebb fényt s lágyaságot adni; ugyisint **ozukor, kávé 64 krtól** a legfinomabb **96 kros gyöngykávéig** és mindenféle **fűszerek** a **legjutányosabb árban.**

A t. közönség figyelmébe ajánlják továbbá **eczetgyárakat,** melyben a legtisztább **szeszből** (és nem vi-triolból) készült **eczettel** minden időben bármily mennyiségben — vedre 30, kupája 4 kr-ával — szolgálhatnak. Nagyobb megrendelések a külmonostor-utca szegletén levő, a „BÉKA”-hoz címzett raktárakban tételhetnek. (173) (3—*)

Végül tudatják a nagyérdemű közönséggel, hogy kereskedésük az idénre is bőven el van látva elismert gyógyerejű, friss töltésű **bel- és külföldi ásványos gyógyvizekkel.**

Hirdetés.

Báró Radák Istvánnak kül-magyarutczában fekvő **Nagy Antal-féle házastelke,** valamint **Búza** helységben fekvő **erdeje** örök áron eladó. Értekezhetni s bővebb felvilágosítást szerezhetni ügyvéd Tompa Károlynál Kolozsvárt sétaterutczában.

Nagyenyeden

Magyarutczában a Gyarmathi Sámuel és Istváni János szomszédságában 75 szám alatt lévő néhai özvegy János Ferencné-féle telek és leégett ház **örök áron** kéből eladó. Értekezhetni felőle Marosvárhelytől lakó tulajdonos özvegy Bardocz Istvánnal 914 szám alatt.

Friss természetes ásványvizek

Karvázy József

fűszer, anyag és festék áru kereskedésében Kolozsvárt

(183)	következő árak mellett.	(2—3)
Szeli nagy korsó	55 kr.	Gleichenbergi (Constantin
Szeli kis korsó	34 kr.	Quelle) üveg
Marienbadi + forrás korsó 36 kr.		Felső-Alapi üveg
Karlsbadi Schlossbr. korsó 36 kr.		Csizi jod üveg
Pilnai korsó,	30 kr.	Halli jod üveg
Ivándai nagy üveg	50 kr.	Előpataki üveg
Ivándai kis üveg	36 kr.	Türi üveg
		Soda (várandóban.)

Budai keserű minden forrás, üveg 26 kr.

Budai keserű minden forrás 25 üvegnél, üvege 25 kr.

Karlsbadi forrás-só, 10 latos üveg 1 frt

Karlsbadi forrás-só, 20 latos üveg 2 frt

Moll habzópor, valódi (Seidlitz-Pulver) 1 doboz 1 frt 5 kr.

(Eredeti ár 1 frt 25 kr.)

Gyógy-vizeimet egyenest a forrás tulajdonosoktól kapván — biztosíthatom a t. cz. közönséget azoknak valódiságáról, s rendelményre bármely ásvány vizet lehető jutányos áron meg hozatok, valamint vidéki megbízásokat is pontosan eszközölök, hol a csomagolásért csekély díj számítatik.

Egyszersmint ajánlom a t. cz. gazda közönségnek az idény alkalmából **valódi őszi vagy tarló répa** magvait, mázsánsként 50 frt, fontszámra 55 kr.

Illó tisztelettel

KARVÁZY JÓZSEF.

Nyomatott az ev. ref. főtanoda betűivel (Bel-farkasutca 74. sz.)

MÁRVÁNY SÍRKÖVEK.

(69) 13/6 (5—6)
Ezennel tudomásra juttatom, hogy **Komornér S. kir. szab. márvány-készítő-gyárának** Pesten, vidéki ügynőségét átvettem. Ez által a Pesttől távol lakó t. közönség könnyebbé válik lenni hiszem, mert megrendeléseket a kereskedésben megtekinthető gazdag tartalmu **minta-könyv** alapján

sírkövek, építészeti műrekek, templomok, kávéházi és más termek berendezésére elfogadok, s a teljesítés pontosan és gyári árban fog történni. A gyári árak oly jutányosan szabvák, hogy semminemű versenytől nem tarthatok. A gyártmányok **magyar vörös márványból, porosz gránitból, fővény- vagy homokkőből** készitve, **carrarai márvány,** vagy a legjelesebb gyárakban készült **vasöntvényű díszítványokkal;** s a mintakönyvben látható 152-féle vörösmárvány, 155-féle porosz gránit, 124-féle homok-kő minta gazdag választást nyújt a legkülönbözőbb ízléseknek, s e mellett minden beküldött mintarajz utáni megrendelést is elfogadok.

A szállítást illetőleg megjegyzem, hogy az koránt sem oly drága, mint tán látszólag gondolhatni, mert a kögyártmány küldemények különös előnyben részesülnek, mivel mind a gőzhajózási, mind a vasúti társulatok efféle gyártmányok vitelbérét felére szállították.

A gyártmányok árát illetőleg tájékozásul megjegyzem, hogy például 1 négy láb magasságú sírkő vörös-márványból 22, 25, 26, 30 frt. porosz-gránitból 50 frt. homokkőből vörös-márvány díszítéssel, kehlheimi lappal 92 frt., ezen árak fokozatosan emelkednek a tárgyak magassága, az azokra fordított munka, művészeti csib, vagy más díszítés arányában, hogy a vörös-márvány gyártmányok egész 20 láb magasságig oroszán, hamvveder, vagy öntött vas-kereszt díszítvány-nal, aranyozással sat. 50 frittól egész 5900 frtig; porosz gránit gyártmányok hasonló díszítványokkal 50 frittól 3100 frtig és homokkő-gyártmányok 50 frittól 1500 frtig emelkednek.

A főhíratok kimetszési és aranyozási ára külön fizetendő és következő:

- a) vörös-márvány gyártmányoknál akármiféle betű 6 kr.
- b) porosz-gránit " " " 12 kr.
- c) carrarai márványon akármiféle " " " 12 kr.
- d) kehlheimi lapon " " " 6 kr.

Midőn tehát a t. közönséget ezen ügynőségéről értesítem, teljes reményben vagyok, hogy az eddigsem itt, sem Pesten nem létezett előnyös árakról meggyőződést szerezvén, előforduló márvány-készítvány szükségéi megrendelésével megfizetelni kegyeskedend.

A minta és az azhoz csatolt nyomtatott árjegyzék kereskedésben mindenkor megtekinthető.

Kolozsvárt, márczius 1868.

STEIN JÁNOS.

Valódi franczia- és angol rajzpapírok,

Valódi franczia- és angol rajzpapírok,

— kisebb és nagyobb ívekben — úgy rőf számra — igen finom **olajozott szalma-papir, egész rajz-készletek, czirkalmok és vonalzópennák, finom fekete és színes-íron, valódi Cármin, kék- és zöld-tenták, vonalzők és háromszög-ök,**

Valódi chinai-tusch,

továbbá: többféle **minőségű és formájú levélpapírok és levélborítékok,** minden egyéb **író- és rajz-eszközök nagy választásban és jutányos árakért kaphatók** Kolozsvárt

STEIN JÁNOS könyvkereskedésében.

Fénykép-Albumok

papir, vászon és bőrkötésben 80 krtól 10 frtig.

Nagyobb, ugynevezett **Cabinét fényképekhez** 50 képre 8 frittól — 12 frtig.

Erdély régiségei.

Irta **KÖVÁRI LÁSZLÓ.**

30 fametszvényvel.

Második bővített és javított kiadás.

Nagy nyolczadrét XII. és 335 lap vastag velin papíron, **ára 4 frt o. é.**

Tartalma. I. Őskori emlékek: 1. Dák és római emlékek, 2. Hun emlékek, 3. Ismeretlen eredeti várnymok. A) a székely földön, B) a székely földön innen. II. Magyarországi emlékek: 1. Határai erődök: A) a magyarországi várak, B) a székelyországi várak, C) szászországi kerítések, D) a magyarországi várak, E) a székelyországi várak, F) a magyarországi várak, G) a magyarországi várak, H) a magyarországi várak, I) a magyarországi várak, J) a magyarországi várak, K) a magyarországi várak, L) a magyarországi várak, M) a magyarországi várak, N) a magyarországi várak, O) a magyarországi várak, P) a magyarországi várak, Q) a magyarországi várak, R) a magyarországi várak, S) a magyarországi várak, T) a magyarországi várak, U) a magyarországi várak, V) a magyarországi várak, W) a magyarországi várak, X) a magyarországi várak, Y) a magyarországi várak, Z) a magyarországi várak.

Befőttes és más üvegekre a drága **Lantorna** helyett a tartósabb, czélszerűbb, tisztább és sokkal olcsóbb

PERGAMENT PAPIR

jött használatba.

Kapható kisebb és nagyobb darabokban 8, 9, 10 krért és feljebb. Kolozsvárt **Stein János** papirkereskedésében.

Történelmi gyöngyök.

Gyűjtés betűrendes sorba raká Kiss Mihály, unitárius esperes és árkosi pap. Ára kemény kötésben 1 ft 60 kr.

Róma és a római birodalom története. Lamé Fleury után magyaráta Szabó György, tanár. Két rész két kötetben 2 frt.

Egy falat kenyér története. Levelek az ember életéről. Mindkét nembeli növények számára Macé J. nyomán dolgozta Szász Domokos. Ára fűzve 1 frt.

Izidora dalaiból. A kolozsvári jótékony nő-egylet javára. 60 kr. Diszkiadás . . . 1 frt 60 kr.

Vadrózsák, Székely Népköltési Gyűjtemény. Szerkeszti Kríza János I-ső kötet 2 frt 50 kr.

(187)

(1—3)

MARHATÁP-SÓ

kisbabb vagy a legnagyobb mennyiségben jutányos árban kapható Tordán

DULLÓ JÁNOS,

termény-kereskedőnél

(169)

(2—*)

Különös figyelmeztetés a szülők számára.

Gyakran felmerült eseteknél alkalmam lévén sajnosan tapasztalni, miszerint „GILISZTA CSOKOLÁDE” név alatt ismert, kitűnő hatású szízesítőcsokoládé család által utánoztatnak, s az al-szer sajátomról vett minta szerinti utasítás mellett terjesztetik; van szerencsém a tisztelt közönséget ezennel figyelmeztetni, hogy valódi általam készített giliszta csokoládénak csak azt ismerje el, melynél a mellékelt utasításon nevem nem nyomtatva, hanem sajátkezűleg aláírva van, mint itt alább látható.

Egyébiránt legczél szerűbb a megrendeléseket közvetlenül nálam, vagy a könyvecskémben megnevezett t. bizománysoknál eszközölni. **Kapható:** Kolozsvárt SOMLYAI LÁSZLÓ-nál.

Tokajban.

(1)

(20—50)

(115)

(5—6)

A karlsbadi természetes ásványosvíz szétküldése.

A karlsbadi ásványosvíz nem ritkán csudálatra méltó arányban növekvő gyógyereje annyira ismeretes, hogy nem szükség azt földiesérni. Ez több év század tapasztalataiból felmutatott tény. Hogy mily nemű betegségekben kell használni, vagy orvosi kitéttel, mire van hivatva Karlsbad egy dr. Mann által szerkesztett önálló iratban valóban felmutatott. Ezen irat mindenkinek ingyen és bérmentve szétküldetik kívánsárra. Karlsbad minden forrásai szétküldetők, mindazáltal inkább a **malomkút, a kastélykút és a buzgó forrás** küldetnek szét legerősebben egész és fél üvegekben. Megrendelések **ásványos-vízre, buzgó sora (Sprudelsalz), buzgó szappanra (Sprudelseife)** pontosan telyesítettnek minden nagyobb városban a bizományok által, és egyenesen **Heinrich Mattoni vízszétküldetési igazgatósága** által Karlsbadban, (Csehország) és Bécsben Maximilianutca 5.